

Sygn. akt III Ca 336/15

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2015r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia SO Jacek Małodobry

Sędzia SO Ewa Adamczyk (sprawozdawca)

Sędzia SO Tomasz Białka

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Burnagiel

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2015r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z wniosku Z. C., P. C., F. W., A. W.

przy uczestnictwie K. F. (1), M. T., M. M. (1), K. F. (2), M. C., A. F., M. M. (2)

o ustanowienie drogi koniecznej

na skutek apelacji uczestników K. F. (1) i K. F. (2)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej

z dnia 7 kwietnia 2015 r., sygn. akt I Ns 541/12

p o s t a n a w i a :

1. oddalić apelację;

2. orzec, że wnioskodawcy oraz uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.

Sygn. akt III Ca 336/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2015 r. Sąd Rejonowy w Limanowej ustanowił na rzecz każdorazowych właścicieli dz. ewid. nr (...), (...)i (...)położonych w K.obj. Kw (...)służebność gruntową przejazdu, przechodu i przegonu szlakiem zaznaczonym w mapie bieglego geodety Z. S.z dnia 25 maja 2014 r. linią przerywaną koloru czerwonego i punktami: a)105, 104, 103, 110, 111, 63, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 100, 105 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), b)111, 112, 113, 114, 115, 62, 63, 111 - po działce ewid nr (...)objętej księgą wieczystą (...), c)119, 120, 121, 122, 66, 67, 119 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...),d) 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 68, 124, 125, 126, 69, 70, 130 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...),e) 136, 137, 138, 68, 136 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), f) 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 65, 117, 118, 138 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...),g) 146, 147, 148, 64, 65, 146 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...),h) 149, 150, 187, 149 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...)(pkt |1), ustanowił na rzecz każdorazowych

właścicieli dz. ewid. nr (...), (...)i (...)położonych w K.obj. Kw (...)służebność gruntową przejazdu, przechodu i przegonu szlakiem zaznaczonym w mapie biegłego geodety Z. S.z dnia 25 maja 2014 r. linią przerywaną koloru czerwonego i punktami: a)105, 104, 103, 110, 111, 63, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 100, 105 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), b) 111, 112, 113, 114, 115, 62, 63, 111 - po działce ewid nr (...)objętej księgą wieczystą (...),c) 119, 120, 121, 122, 66, 67, 119 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), d) 21, 22, 23, 73, 25, 74, 75, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 71, 72, 21 – po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), e) 38, 39, 71, 38 – po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), f) 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 68, 124, 125, 126, 69, 70, 130 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...),g) 136, 137, 138, 68, 136 - po działce ewid. nr (...) objętej księgą wieczystą (...), h) 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 65, 117, 118, 138 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), i)146, 147, 148, 64, 65, 146 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), j)149, 150, 187, 149 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...)(pkt 2), ustanowił na rzecz każdorazowych właścicieli dz. ewid. nr (...)położonej w K.obj Kw (...)służebność gruntową przejazdu, przechodu i przegonu szlakiem zaznaczonym w mapie biegłego geodety Z. S.z dnia 25 maja 2014 r., linią przerywaną koloru czerwonego i punktami: a)105, 104, 103, 110, 111, 63, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 100, 105 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), b) 111, 112, 113, 114, 115, 62, 63, 111 - po działce ewid nr (...)objętej księgą wieczystą (...), c)146, 147, 148, 64, 65, 146 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...), d) 149, 150, 187, 149 - po działce ewid. nr (...)objętej księgą wieczystą (...)(pkt 3). Nadto zasądził Sąd od wnioskodawców na rzecz uczestników odpowiednie kwoty tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności (pkt 4, 5, 6), ściągnął od wnioskodawców na rzecz Skarbu Państwa odpowiednie kwoty tytułem pokrytego ze środków budżetowych wynagrodzenia biegłych (pkt 7, 8) oraz ustalił, że wnioskodawcy i uczestnicy ponosząc koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sąd ustalił m.in., że wnioskodawca Z. C.jest właścicielem dz. ewid nr (...), (...)i (...)położonych w K., wnioskodawca P. C.jest właścicielem dz. ewid. nr(...), (...)i (...)położonych w K., wnioskodawcy A. W.i F. W.są współwłaścicielami na prawach małżeńskiej współwłasności łącznej działki ewid. nr (...). Uczestnicy K. F. (2)i K. F. (1)są właścicielami działek ewid. nr (...)i (...). Na działce (...)wzniesli w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia dom, w którym do chwili obecnej mieszkają. Wszystkie te nieruchomości położone są na osiedlu (...)i stanowią siedliska wymienionych. Jedyny dojazd do tych nieruchomości prowadzi drogą biegnącą od drogi gminnej nr (...)szlakiem utwardzonym tłuczniem. Pierwotnie szlak prowadzący do siedlisk wnioskodawców przebiegał po działkach ewid. nr (...)i (...). Działki te stanowią współwłasność mieszkańców osiedla i nie zostały nigdy zaliczone do sieci dróg gminnych. Z drogi stanowiącej przedmiot wniosku korzystają także inni mieszkańcy osiedla (...)tj. uczestnicy. Asfalt na działce nr (...)położony jest jedynie do wysokości wjazdu na przedmiot wniosku. Następnie droga asfaltowa skręca do osiedla (...), a nawierzchnia asfaltowa położona jest do wysokości posesji uczestnika M. T.. Dalej droga osiedlowa utwardzona jest tylko kamieniami i tłuczniem. Po lewej stronie (patrząc od drogi nr (...)) wykonany jest rowek odprowadzający wodę. Wykonane też zostały przepusty stanowiące wjazdy na poszczególne posesje czy też działki. Dz. ewid. nr (...)posiada nachylenie północno – wschodnie. Teren znajdujący się poniżej istniejącej jezdni asfaltowej opada wyraźnie w dół. Na wysokości działki nr (...)przedmiotowy szlak rozgałęzia się, prosto dojazd biegnie do posesji Z. C.(dom nr (...)), zaś w prawo w dół do posesji P. C..

W 1995 r. mieszkańcy osiedla (...) postanowili wspólnie oraz przy pomocy gminy zmodernizować szlak przebiegający przez osiedle. W dniu 15 października 1995 r. została podpisana umowa w sprawie wspólnego urządzenia i wspólnego użytkowania drogi będącej obecnie przedmiotem wniosku. W umowie wskazano, że przyczyną zawarcia umowy jest zły stan warunków dojazdu i dojazdu do osiedla i pilna potrzeba modernizacji drogi. Umowę podpisali T. N., M. T., S. C., W. J., P. C., M. C., Z. C. i M. M. (1), to jest bądź sami wnioskodawcy i uczestnicy bądź ich poprzednicy prawni. Wymienieni postanowili wytyczyć nowy przebieg drogi, wykonać prace ziemne polegające na niwelacji terenu, wykonać ofosowanie i odwodnienie drogi i utwardzić jej nawierzchnię. W umowie dokładnie opisano przebieg drogi. Umowa wykraczała poza sam obecny przedmiot wniosku to jest obejmowała także i inne działki. Strony umowy postanowiły, że droga będzie miała szerokość nie mniejszą niż 5 metrów łącznie z usytuowaną w tych granicach fosą. Postanowiły także przeznaczyć część swoich nieruchomości pod budowę drogi rezygnując nawzajem z roszczeń z tego tytułu. W wyniku zmiany przebiegu drogi powiększyły się powierzchnie nieruchomości niektórych mieszkańców osiedla o części gruntu, po których droga przebiegała dotychczas. Dotyczy to w szczególności działek ewid. nr (...) i

(...), które w części faktycznie weszły w skład gruntów położonych przy drodze. Z uwagi na porozumienie mieszkańców osiedla gmina przystąpiła do utwardzania nawierzchni drogi. Utwardzono drogę przebiegającą po działce nr (...) oraz część drogi biegnącej do osiedla (...) po działkach ewid. nr (...) i (...) do wysokości domu M. T.. W tym miejscu przerwano asfaltowanie z uwagi na sprzeciw uczestnika, pomimo, że cała dalsza nawierzchnia drogi była przygotowana do położenia nawierzchni bitumicznej. Taki stan drogi pozostał do chwili obecnej z tym, że jej stan ulega stopniowemu pogorszeniu z uwagi na brak jej bieżących napraw. Kilkanaście lat temu między mieszkańcami osiedla doszło do sporu na tle korzystania z drogi. M. T. zaczął zawężać szerokość drogi układając przy niej kamienia i muł. Konsekwencją tego były spory sądowe. W 2008 r. Z. C. wystąpił przeciwko niemu z powództwem o ochronę posiadania, która zakończyła się uwzględnieniem powództwa w całości.

W takim stanie faktycznym Sąd uznał wniosek za zasadny. Wskazał, że w świetle zebranych w sprawie dowodów, a zwłaszcza opinii biegłego, umowy z 1995 r. zawartej przez mieszkańców osiedla wnioskodawców nie nasuwała wątpliwości kwestia tego, że wnioskodawcy nie mają zapewnionego odpowiedniego dostępu do drogi publicznej a co przemawia za koniecznością ustanowienia służebności. Jak wywodził Sąd sama kwestia potrzeby ustanowienia takiego szlaku (poza M. T.) nie była kwestionowana przez samych uczestników a spór dotyczył sposobu jej ustanowienia a konkretnie szerokości szlaku. Proponowane przez wnioskodawców i uczestników warianty różniły się przy tym jedynie co do kwestii, czy w zakres służebności mają wchodzić rowki odprowadzające wodę z korony drogi i chroniące ją przed rozmakaniem, a także dotyczyły ustanowienia wjazdu na służebny szlak z działki ewid. nr (...). W tym zakresie Sąd uznał za zasadne ustanowienie służebności według propozycji wnioskodawców z niewielką modyfikującą odnośnie szerokości wjazdu z działki ewid. nr (...) zaproponowaną przez biegłego rolnika. Odnośnie rowków Sąd podzielił ocenę biegłego rolnika. W ocenie Sądu, z uwagi na konfigurację terenu istnienie drożnych rowów jest niezbędne dla utrzymania nawierzchni szlaku w stanie przejezdnym. Wywodził, że zgodnie z opinią biegłego teren jest trudny hydrologicznie i nie można zaprojektować na nim drogi bez prawidłowo wykonanych i wyprofilowanych rowów odwadniających. Odnośnie szerokości wjazdu na służebny szlak Sąd oparł się na opinii biegłego rolnika. Odnośnie rowów, opierając się na dokumentacji zdjęciowej, uznał Sąd że żądanie wnioskodawców nie jest wygórowane, a stanowiska stron różnią się o około 20 - 30 cm. Wnioskodawcy swoim żądaniem nie objęli całego rowu tylko jego część by móc mieć prawną możliwość dbania o jego drożność. Zdaniem Sądu wskazuje to, że nie chodzi o przyszłą ekspansję wnioskodawców na działki ewid. nr (...)i (...)lecz o możliwość dostępu do rowu w przyszłości.

O kosztach orzekł Sąd na zasadzie wyrażonej w art. 520 § 1 kpc.

Powyższe postanowienie w pkt 1 lit. a, h, pkt. 2 lit. a, j, pkt 3 lit. a,d, pkt 9 zaskarżyli apelacją uczestnicy K. i K. F. (1) wnosząc o jego zmianę w tej części i ustalenie szlaku drogi koniecznej biegnącego na działce (...) według wariantu wskazanego przez apelujących z modyfikacją dotyczącą rozwidlenia przy działce (...) wskazanego przez biegłego rolnika w opinii z listopada 2014 r. oraz przez zasądzenie od wnioskodawców na rzecz apelujących kosztów zastępstwa procesowego za I instancję. Domagali się także zwrotu kosztów postępowania za II instancję.

Apelujący zarzucili naruszenie:

- art. 233 § 1 kpc przez błędną ocenę dowodu: z opinii biegłego rolnika J. M. polegającą na bezkrytycznym przyjęciu za biegłym, iż przyznanie wnioskodawcom w ramach służebności połowy rowu jest słuszne w sytuacji, gdy wniosek o ustanowienie służebności dotyczył szlaku służącego do przejazdu, przechodu i przegonu, a rów biegnący wzdłuż pasa jezdni na działce (...) jest własnością uczestnikowi jest przez nich utrzymywany w stanie pełnej drożności; oraz dowodu z opinii biegłego geodety Z. S., przez uznanie, że w sposób prawidłowy określa ona przebieg szlaku drogowego, w sytuacji, gdy nie zawiera ona wymiarowania w poszczególnych punktach przebiegu szlaku, a do ich ustalenia niezbędnym jest posiłkowanie się protokołem z przesłuchania biegłego;

- art. 520 § 1 kpc przez uznanie, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie, w sytuacji, gdy postępowanie to toczyło się w interesie wnioskodawców a łącząca strony umowa z 1995 r. stanowiła podstawę do korzystania z istniejącego szlaku drożnego;

- art. 145 § 1 kpc przez uznanie, że ustanowienie służebności drogi koniecznej w rozumieniu tego przepisu obejmuje nie tylko pas jezdny ale także urządzenia niezbędne do utrzymania drogi;

- art. 145 § 2 kpc przez przyjęcie, że wariant wskazany przez Sąd na odcinku wzdłuż działki (...) uczestników jest wariantem najmniej obciążającym grunt będący ich własnością;

- art. 145 § 3 kpc przez przyjęcie, iż ustanowienie służebności obejmującej prócz szlaku drożnego części rowu nie spowoduje konfliktów między stronami.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja jest bezzasadna.

Postanowienie Sądu Rejonowego jest prawidłowe. Nie zachodzą uchybienia, które Sąd Okręgowy bierze pod uwagę z urzędu, a których skutkiem byłyby nieważność postępowania – art. 378 § 1 kpc.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy, a także wyprowadzone w oparciu o te ustalenia wnioski prawne.

Zważenia wymaga, że podniesione w apelacji zarzuty tak procesowe jak i dotyczące naruszenia prawa materialnego sprowadzają się do kwestionowania zasadności uznania przez Sąd, że ustanowiona służebność drogi koniecznej powinna obejmować poza szlakiem drożnym także rów biegnący na działce (...). Zarzuty te stanowią zatem w istocie powtórzenie argumentacji, na którą powoływali się apelujący, forsując swe stanowisko co do przedmiotowej kwestii przed Sądem I instancji, a co do których to Sąd Rejonowy prawidłowo się ustosunkował.

Za bezzasadne ocenić trzeba w tym zakresie zwłaszcza zarzuty naruszenia art. 233 § 1 kpc, a które to w ocenie apelujących miały polegać na bezkrytycznym oparciu się na przeprowadzonych w sprawie opiniach biegłych.

Co do opinii biegłego geodety wskazania wymaga, że podnoszone przez apelujących niedokładności w tej opinii co do szerokości szlaku służebnego były następstwem stanowiska uczestników, którzy to pierwotnie nie kwestionowali przebiegu służebności pod tym kątem. Po tym, jak uczestnicy podnieśli w tym zakresie zarzuty, biegły sporządził natomiast opinię dodatkową a następnie ustosunkował się do podniesionych przez uczestników w stosunku do niej zarzutów.

Opinia ta nie została zatem skutecznie przez apelujących zakwestionowana.

Zarzuty stawiane co do opinii biegłego rolnika ocenić z kolei można jako bezprzedmiotowe. Pomijając okoliczność, że również ta opinia nie została w sprawie skutecznie podważona, stwierdzić trzeba, że, jak trafnie wskazał Sąd Rejonowy, choć kwestia tego czy szlak służebny powinien obejmować także sporny rów, dotyczyła wiadomości specjalnych i jako taka wymagała zasięgnięcia opinii biegłego, to przy jej ocenie koniecznym było także odwołanie do zasad logiki i doświadczenia życiowego a nadto do istoty służebności, która to powinna być dokonywana pod kątem przesłanek przepisów prawa materialnego.

I tak wskazania wymaga, że taka wszechstronna ocena pozwala stanowisko Sądu uznać za prawidłowe.

Za chybiony w szczególności ocenić należy zarzut naruszenia art. 145 § 1 kpc poprzez uznanie, że szlak służebny, o jakim stanowi ten przepis może obejmować poza szlakiem drożnym także urządzenia przydrożne a to m.in. rowy. Za bezzasadne uznać należy powoływanie się przez apelujących w tym zakresie przede wszystkim na definicję drogi w znaczeniu transportowym, która to obejmuje jedynie szlak służący do przejazdu. Brak jest ku temu jakichkolwiek podstaw prawnych. Gdyby wolą ustawodawcy było takie rozumienie tego pojęcia, to z całą stanowczością wynikałoby to zapisu ustawy. Nie zaprzeczając, iż definiowanie w tym zakresie nie może opierać się na wykładni rozszerzającej nie można twierdzić, aby taką wykładnią posłużył się Sąd Rejonowy. Wskazania wymaga, że zgodnie z brzmieniem przedmiotowego przepisu szlak służebny charakteryzuje przede wszystkim to, że gwarantuje on odpowiedni dostęp do

drogi publicznej. Z uwagi na różnorodność możliwości w ramach konkretnych okoliczności faktycznych ustawodawca nie podał nawet przykładowego wyliczenia, co przez taką odpowiedniość należy rozumieć. Sam jednak fakt posłużenia się taką niedookreśloną nomenklaturą wskazuje, że ustawodawca umyślnie zapewnił tu pewien zakres swobody. I tak wskazania wymaga, że w ramach potrzeby zagwarantowania takiej „odpowiedniości” z całą stanowczością mieści się konieczność ustanowienia służebności w taki sposób, który pozwoli na swobodny, bezpieczny przejazd. Jak wynika natomiast z opinii biegłego rolnika, w okolicznościach niniejszej sprawy, z uwagi na specyficzną konfigurację terenu, dla utrzymania powierzchni nawierzchni szlaku w stanie zdatnym do przejazdu koniecznym jest istnienie drożnych rowków. Rowki te są z tym szlakiem zatem immamentnie związane, stanowią jego integralną część. Sami apelujący nie kwestionowali i obecnie w apelacji też nie kwestionują konieczności ich istnienia.

Co do omawianego zagadnienia posiłkować się można także dorobkiem judykatury odnośnie tego, kto ma ponosić koszty urządzenia drogi koniecznej. W jego ramach wskazuje się natomiast, że takie urządzenie drogi może polegać także na zbudowaniu odpowiednich urządzeń koniecznych dla korzystania z cudzej nieruchomości (tak m.in. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 5 listopada 2014 r., sygn. III CZP 74/14). Skoro w niniejszym przypadku takie urządzenie niezbędne do korzystania w prawidłowy sposób ze szlaku służebnego stanowi natomiast rów drożny do brak jest przeszkód aby o jego szerokość poszerzyć zakres służebności.

Za bezzasadny ocieć należy z kolei zarzut naruszenia art. 145 § 2 kc poprzez uznanie, że ustanowienie służebności o takiej szerokości będzie stanowiło nadmierne obciążenie nieruchomości apelujących. Zważenia wymaga, że konieczności utrzymania spornych rowków drożnych nie kwestionują sami apelujący. Co więcej opowiadają się oni za taką potrzebą. To oznacza, że ich objęcie zakresem służebności nie zmieni ich sytuacji.

Podzielić należy z kolei stanowisko Sądu Rejonowego co do bezzasadności argumentacji apelujących w zakresie, w jakim podnosili, że skoro sami zobowiązują się zapewnić drożność rowków to bezzasadnym jest zapewnienie takiej możliwości wnioskodawcom. Zasadnie Sąd Rejonowy wskazał, że służebność gruntowa nie stanowi służebności osobistej. Ma ona gwarantować dostęp do drogi publicznej na rzecz każdego właściciela nieruchomości władnącej i obciążać nieruchomość służebną bez względu na to, kto będzie jej właścicielem. Same deklaracje apelującym w zakresie jak powyżej już z tego punktu widzenia ocenić zatem trzeba za niewystarczające.

Za nieuzasadnione z kolei ocenić trzeba obawy apelujących podnoszone na rozprawie poprzedzającej wydanie zaskarżonego postanowienia, co do tego, iż „wnioskodawca zasypie istniejący rów, a wykopie kolejny na ich działce”, a które to, jak należy domniemywać biorąc pod uwagę stanowisko apelujących co do samej potrzeby zachowania rowków w należyтым stanie, stały się przyczyną do wniesienia apelacji. Wskazania wymaga, że brak jest podstaw aby uznać tego rodzaju obawy za realne. Żadne działania wnioskodawców nie wskazują aby miały się one urzeczywistnić. Nawet jednak w sytuacji, gdyby faktycznie wnioskodawcy podjęli jakiegokolwiek działania w tym kierunku, to będzie stanowiło przekroczenie ich prawa do korzystania ze służebności a tym samym będzie dawało apelującym możliwość podjęcia obrony windykacyjnej czy też petytoryjnej.

Na uwzględnienie nie zasługiwał także zarzut naruszenia art. 520 § 1kpc przez jego zastosowanie i przyjęcie, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie. Nadmiernego znaczenia nadają tu apelujący okoliczności, iż ustanowienie służebności leżało w interesie wnioskodawców. Wskazania wymaga, że zastosowane przez Sąd rozdzielenie kosztów stanowi zasadę w postępowaniu nieprocesowym a w okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw od odstąpienia od jej zastosowania. Zważenia wymaga, że apelujący w istocie przegrali sprawę –proponowane przez nich wnioski nie ostały się a co powinno skutkować obciążeniem ich kosztami postępowania poniesionymi przez wnioskodawców. Ostatecznie ponieśli oni natomiast jedynie koszty zastępstwa procesowego.

Z tych przyczyn apelacja jako niezasadna podlegała oddaleniu, o czym orzeczono jak w sentencji na zasadzie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 520 § 1 kpc.